

Sygn. akt III CZ 461/22

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w N.
przeciwko P. w M. w Republice Czeskiej
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 17 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie,
zażalenia strony pozwanej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 9 maja 2022 r., sygn. akt I AGz 91/21p,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie z powództwa P. sp. z o.o. w N. przeciwko P. s.r.o. w M. w Republice Czeskiej o zapłatę odrzucił skargę kasacyjną pozwanego od postanowienia tego Sądu z 2 lutego 2022 r. Sąd wskazał, że postanowieniem z 25 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację pozwanego P. s.r.o. w M. w Republice Czeskiej. Zażalenie na to orzeczenie oddalono.

Po wydaniu powyższego rozstrzygnięcia do Sądu Apelacyjnego wpłynęło kolejne, tożsame treściowo z tym, które zostało wcześniej złożone, zażalenie na postanowienie z 25 listopada 2021 r. Postępowanie wywołane tym pismem zostało

umorzone postanowieniem z 2 lutego 2022 r., które pozwany zaskarżył skargą kasacyjną.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje m.in. od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania kończącego postępowanie w sprawie. Hipoteza powyższej normy prawnej obejmuje tylko takie orzeczenia, które dotyczą całej sprawy poddanej pod osąd, a nie tylko jej części. Z tych względów za niepodlegające zaskarżeniu skargą kasacyjną w judykaturze uznano m.in. postanowienia o umorzeniu postępowania apelacyjnego i zażaleniowego. Także zaskarżone orzeczenie nie kończyło całej sprawy, bo dotyczyło tylko tego jej fragmentu, który został zainicjowany ponownym zażaleniem na postanowienie o odrzuceniu apelacji. Tym samym, skarga kasacyjna podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

W zażaleniu pozwanego zarzucono naruszenie:

1) art. 1099 § 1 i § 2 k.p.c. poprzez przeprowadzenie postępowania sądowego w sytuacji braku jurysdykcji krajowej, co doprowadziło do nieważności postępowania sądowego;

2) art. 202 w związku z art. 1099 § 1 i § 2 k.p.c. poprzez przeprowadzenie postępowania sądowego w sytuacji braku jurysdykcji krajowej, co doprowadziło do nieważności postępowania sądowego, w sytuacji, w której obowiązkiem Sądu jest branie pod uwagę okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu w każdym stanie sprawy;

3) art. 398¹ § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że norma zawarta w tym przepisie ma zastosowanie tylko i wyłącznie do orzeczeń, które dotyczą całej sprawy poddanej pod osąd, a nie tylko jej części, a tym samym poprzez przyjęcie, że zaskarżone orzeczenie nie kończyło całej sprawy, bo dotyczyło tylko tego jej fragmentu, który został zainicjowany zażaleniem na postanowienie o odrzuceniu apelacji, co w konsekwencji doprowadziło do odrzucenia skargi kasacyjnej, podczas gdy brak było do tego podstaw prawnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało oddaleniu.

Zgodnie z art. 394¹ § 1 k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jest to wyliczenie enumeratywne.

Postępowanie zażaleniowe (dotyczące odrzucenia skargi kasacyjnej) różni się od postępowania kasacyjnego w aspekcie zakresu jego rozpoznania. W przypadku kontroli dopuszczalności skargi kasacyjnej, jeżeli dana sprawa nie jest sprawą kasacyjną (nie wyczerpuje przesłanek z art. 398² k.p.c.), Sąd Najwyższy nie ma uprawnienia do uchylecia zaskarżonego orzeczenia, w tym także rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Funkcja środka odwoławczego w aspekcie art. 394¹ § 1 k.p.c. sprowadza się do formalnej kontroli zaskarżonego orzeczenia, tj. weryfikacji tego, czy rzeczywiście występują przeszkody uniemożliwiające uruchomienie postępowania kasacyjnego. Rozpoznanie zażalenia przewidzianego w tym przepisie nie tworzy uprawnienia pozwalającego na ingerencję w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji, jak też nie służy kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, gdyż stanowi ona domenę postępowania kasacyjnego. Nie może być zastępowana trybem zażaleniowym, który z nią nie konkuruje (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2022 r., II UZ 66/21).

Postanowienie o umorzeniu postępowania wskutek złożenia ponownego zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną, ta bowiem jako nadzwyczajny środek zaskarżenia na gruncie art. 398¹ § 1 k.p.c. przysługuje od prawomocnego postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a zatem kończącego sprawę w całości, a nie w określonym jej zakresie czy części, a takim było postępowanie zainicjowane zażaleniem ponownie złożonym na postanowienie o odrzuceniu apelacji. Użyte w art. 398¹ § 1 k.p.c. pojęcie „sprawa” występuje w znaczeniu materialnoprawnym i odnosi się do całości sporu (zob. uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001,

nr 1, poz. 1, i z 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OASNC 2001, nr 2, poz. 22; zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 25 września 2014 r., II CZ 45/14).

W konsekwencji należało uznać, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, co skutkowało oddaleniem zażalenia zgodnie z art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.